

folyt – nagy lelkesedéssel. 20–25 perces, kerek produkciók születtek, ötletes jelmezekkel és jól megszerkesztett párbeszédekkel, zenés-táncos illusztrációval. Mindannyiunk meggyőződése és tapasztalata, hogy ez a „játszva tanulás” maradandóbb ismereteket nyújtott, mint ha a gyerekek előadásokat hallottak volna a korról.

Ugyancsak sok élményt hozott a *török-napi portya*, amely a város területén rendezett akadályversenyből állt. Fegyverkezést, jelmezkészítést, krónikairást, vitéziénekek-dalolást, történelmi kérdéseket és ügyességi feladatokat tartalmazó játékok csattanója a királyi vár pincéjében elrejtett kincsesláda megkeresése volt. Gyertyával a kézben, szűk folyosókon haladva bukkantak rá a külön-külön érkező csoportok a kézi festésű tulipános ládikóra, melyben mindenki megtalálta a saját nevére szóló díszes, az állomások jelével és viaszpecséttel ellátott oklevelet a „vitési próbán való helytállás” jutalmaként.

Aki vállalkozott már hasonló munkára, tudja, milyen fontos a mindenre kiterjedő, alapos előkészítés. A helyszínek bejárása, a pontos időegyeztetések, a városi programok figyelemmel kísérése éppúgy része ennek, mint „tartalék” foglalkozások tervezése. A 8–9 fős kiscsoportok nevét is illusztráló névjegyek egymás melletti megismerését segítették, az emblémával ellátott, névre szóló könyveket – melyeket a tábornoznél osztottunk ki – és a török portya emléklapjait a gyerekek nagy örömmel fogadták. Mindezek elkészítése nem csekély időt és fáradságot igényelt, de abban bízunk, hogy évek múlva is kellemes élményeket kelt majd azokban, akik kapták – s ez esetben már elértük célunkat.

Végül magukat a „barangolókat” idézem arról, milyen élményeket szereztek táborunkban. A Magyar Rádió július 7-i Napraforgó című gyermekműsora interjút közölt néhányukkal, amelyben tanulságos véleményt fogalmaztak meg. Megkapó volt számukra, hogy nem mint „közönséges” turistákat kezelték őket vendéglátóik, hanem „kiváltságosokként”, a látogatók elől elzárt helyeken sétálhattak, vitrinekben feltve őrzött kódexekben lapozhattak. Élvezték a színes, életkorukhoz igazított szintű tudományos előadásokat, megéreztek a szakmai tudás mögött a gyermekszertetet. Lekötötte mindannyiukat az önálló kutatómunka, a történelmi múlt színpadi megjelenítése.

A harmincfőnyi táborozó és az öt pedagógus vezető nevében egyaránt köszönöm azon népművelő, muzeológus, régész, levéltáros, könyvtáros kollégák segítségét, akik nélkül nem valósíthattuk volna meg célkitűzéseinket. A Barangoló 3. évfolyamának számai már készülnek, s reméljük, jövő nyáron ismét táborozhatunk.

Szekelyné Dévai Judit

Tatai gimnazistákkal Erdélyben

A tatai Eötvös József Gimnázium 44 fős csoportjával 1988 augusztusában autóbusszal bejártam a Nagyvárad–Békás-szoros–Brassó–Arad négyező csaknem valamennyi nevezetes helyét. Tíz napra soknak tűnik, de ha figyelembe vesszük, hogy gondosan készültünk (olvasmányok, diavetítések, előadások), s mindenütt azt és csakis azt néztük meg, ami ott a legjelentősebb, akkor már hihetőbb: nem csupán átrohantunk ezen a gyönyörű országrészen, hanem maradandó élményeket, tapasztalatokat is gyűjtöttünk.

Nagyváradon az Ady múzeumot, a római katolikus székesegyházat és a püspöki palotát (ma múzeum) néztük meg. A belvárosban szerettem volna lefényképezni az 1849-es mártír, Szacsay Imre szobrát, de nem tudtam, mert teljesen benőtték az ágak. (Nem meri senki kiszabadítani?) Csucsán a Boncza-kastélyban, ahol egykor Ady Endre élt feleségével, Boncza Bertával (Csinszkával), most a költő-politikus Octavian Goga emlékmúzeuma található.

Kalotaszeg „főváros”-ában, Bánffyhunadon a középkori református erődtemplomban nem csupán a festett mennyezetkazettákat, a faragott kő szószekeket és a falakat borító kézimunkákat csodálhattuk meg, hanem a konfirmációra készülő csaknem száz fiatal harsány énekét, szép magyar beszédét is. A legtöbb faluban világégre előtti hangulat fogadott. Az építkezésekkel, tatarozásokkal leálltak, a kerteket elhanyagolták, az állatállományt fölélik ott is, ahol még nem született végső döntés a település sorsáról. Csupán Magyarvalkó fiatal lelkesze reménykedett. Bízunk abban is, hogy a műemlék templom sok külföldi látogatója és a község népességének gyarapodása megvédi őket.

Kolozsvártól fölkerestük Mátyás király szülőházát, lovasszobrát, a római katolikus Szent Mihály és a Farkas utcai református templomot, a volt ferences kolostort, a Bánffy-palotát, Benczédi Sándor szobrászművész műtermét, Gy. Szabó Béla fametszőművész egykori lakását és a Házsongárdi temetőt. A Bánffy-palota képzőművészeti kiállításán hiába kerestük a modern részleget, melyben néhány éve még Szervátiusz Jenő és Szervátiusz Tibor, Szolnay Sándor, Nagy István, Nagy Imre, Gy. Szabó Béla alkotásai is láthatók voltak.

Tordán az országgyűléseknek helyet adó templomokat és a református parókiát néztük meg, ahol Petőfi feleségét és kisgyermekét hagyta a segesvári csata előtt.

Az 1130 méter magas Székelykő tövében Torockó bányászati és népművészeti múzeumát, festői házsorait nézve eszünkbe jutott egy nagyenyedi tanárno kérése: küldjünk színes fotókkal, angol kísérőszöveggel albumokat a világ összes kormányának, bemutatva az itt élő népek gyönyörű építészetét, népviseletét, szokásait, nehogy félrevezessék őket: itt nem elavult putrik lebontásáról van szó, hanem virágzó népi kultúrák főlészámolásáról, egymásba mosásáról.

Nagyenyeden a 366 éves Bethlen Kollégiumban már nem nézhettük meg a könyvtárat, s a

természettudományi múzeumban leragasztották a német és a magyar nyelvű feliratokat. Az egyik leghíresebb régi iskolánkban egyre több román diák és tanár kerül a magyarok helyére. Marosvásárhelyen a Kultúrpalotában Kozma Mátyas organumúvesszel, a Teleki-tékában pedig Weszely Tiborral, a kiváló Bolyai-kutatóval találkoztunk. Ő mutatta meg a Bolyai múzeumot. A Nagy Imre Képtárat azonban hiába kerestük. Raktárba kerültek a gyönyörű festmények. Segesvárot szász és román templomokkal ismerkedtünk, az óratoronyból megcsodáltuk a kilátást, fölkerestük az 1849-es tömegsír, a Petőfi múzeumot, valamint Fehéregyháza és Héjjasfalva között az Ispán-küti emlékkövet, ahol valószínűleg elesett a költő.

Székelykeresztúron, a Gyárfás-kúria udvarán, a Petőfi emléket őrző körtefa körül félszáz beteg gyermeket találunk. Ekkor sajnáltuk a legjobban, hogy nem mertünk még több élelmet vinni ajándékba, mert bizony nem sok jutott egy-egy kis székelynek. Agyafalván családokat látogattunk meg. Élvezettel figyeltük eredeti észjárásukat, zamatos beszédüket, szép zötszékeit.

Székelyudvarhelyen fölkerestük Székely Lajos fadaragó népművészt, Tompa László költő emlékműzeumát és a Székelytámad vár maradványait. Szejkefördön, Orbán Balázs sírjánál, tábornú mellett szatmári egyetemistákkal, székelyudvarhelyi és nagyszalontai fiatalokkal énekeltünk. Elkeseredve tapasztaltuk, hogy alig ismernek néhány magyar népdalt. Iskolában keveset tanultak, lakodalomban inkább csak nótákat hallanak, s a néhány éve még virágzó táncházmozgalom is megszűnőben van. Vezetői elhagyták az országot vagy távoli vidékre, románok közé helyezték őket. (Az egyetemi felvételtkor ugyanis aláíratnak egy nyilatkozatot, melyben kötelezi magát a jelölt, hogy a diploma megszerzése után elfogadja a számára kijelölt munkahelyet. Ez magyarok esetében általában több száz kilométerre van, románok között. Ha mégsem hajlandó elfogadni, csak segéd munkát vállalhat.)

Farkaslakán Tamási Aron szülőházánál találkoztunk az író húgával és sógorával. A kopjafás sír közelében megnéztük Szervátiusz Jenő és Szervátiusz Tibor Tamási-emlékművét. Korondon éppen a 11. Arcsói Kerámiavásár forgatagába kerültünk. Itt találkoztunk Páll Lajos festőművész-költővel és testvérével, Páll Antal fazekas népművesszel. Szóvátán fürödtünk a sós Nagy Medve-tóban, majd Gyergyószentmiklóson a nyelvüket már elveszített örmények templomával és ősi dallamaival ismerkedtünk. A Gyilkos-tót megszemléltek a fölé emelkedő 1352 méter magas Kis Cohárd tetejéről is, majd bejártuk a Békás-szorost és a Kis Békás sziklás-vizeses patakmedrét.

Csikkarcfalván a vártemplomot, Csikdánfalván a fekete kerámiákat készítő szövetkezetet és a csíki festékes szőnyegekkel borított rk. templomot, Madéfalván az 1764-es székely mészárszék emlékművét kerestük föl. A híres csíksomlyói templomban szomorúan hallottuk, hogy a moldvai csángóktól a pünkösdi búcsún egyre kevesebb magyar szót hallani. Csíkszeredán a Mikó-várban az egyik legmagyarabb megye (Hargita) népművészeti kiállításán csak román nyelvű feliratokat találtunk. Zsögödfördön a Nagy Imre galériát és udvarán a kiváló festőművész sírját kerestük föl. Megfürödtünk a selymes vízű Szent Anna-tóban, majd a sepsiszentgyörgyi színházban találkoztunk Veress Dániel író-dramaturggal, s részt vettünk egy próbán.

Brassóban a fekete templomot, Fogarason a várat és Árva Bethlen Kata sírját kerestük föl. A Fogarasi havasokban túráztunk a Bülea vízesésekhez. Nagyszében belvárosában sétáltunk, Gyulafehérvárot a római katolikus püspöki székesegyházban tisztelettel emlékeztünk Hunyadi Jánosra, Bethlen Gáborra, Márton Áronra. Azelőtt mindig megtekintettük a Bathyanéumban az egyik legrégebbi magyar nyelvemlékünket, a „Gyulafehérvári sorok”-at is, de ma már a kutatók is csak külön engedéllyel juthatnak be a nagy múltú könyvtárba.

Vajdahunyadon aggódva figyeltük a közeli vaskohó káros hatását a gótikus-reneszánsz várkastély kövein. „Magos Déva vára”-t megmászva kiskörusunk elénekelt a Kőműves Kelemenné balladát.

Aradon tisztelegtünk a vértanúk felháborító körülmények közé került emlékművénél (sportpálya és templom közé szorult legelőn áll). Nagyszalontán az egykori Csonka-toronyban berendezett Arany János múzeumban fejeztük be a körutat.

Tíz nap alatt mindössze egyetlen magyar rendszámú autóbusszal és mintegy harminc személyautóval találkoztunk. Az erdélyiek egyre nehezebben jöhetnek hozzánk. Ha mi sem keressük fel őket, annak beláthatatlan következményei lehetnek. Valóban vannak ellátási gondok, de útlevele könnyebb hozzájutni az alapvető élelmiszerekhez, mint a helyieknek jegyre. Az utca emberei többségükben segítőkészek voltak (a románok is!). A helyenként előforduló ellenszenv sem volt több merev elzárkózásnál. A sok-sok felejthetetlen élmény és tapasztalat bőségesen kárpótol a mostohább körülményekért!

Kálmán Attila

Szécsényben helyreállították Szent István emlékművét

1988. augusztus 12-én ünnepélyes hangulatban gyülekezett a városi jogállását alig három éve visszaszerzett, dicső múltú nógrádi település, Szécsény több száz idősebb és fiatalabb polgára. Emlékműavatásra jöttek a több mint 600 éves, híresen szép ferences templom előtti Promenádra. Nemzetünk 1988-ban emlékezett államalapító királyára, Szent István halálának 950. évfordulójára, ezúttal